

Περίληψη: Στην παρούσα μελέτη επιχειρούμε να διασαφηνίσουμε την αρχαία ιατρική θεωρία του πνεύματος και πιο συγκεκριμένα, τη διάκριση του σε τρία επιμέρους είδη (στο ψυχικό, στο ζωτικό και στο φυσικό). Παρουσιάζουμε τα κείμενα στα οποία εμφανίζεται η εν λόγω διάκριση και μια σειρά ερωτήματα που προκύπτουν από το γεγονός ότι η πληροφόρηση που μας παρέχουν σχετικά με τη θεωρία είναι ανεπαρκής. Προκειμένου να σχηματίσουμε μια άρτια αντίληψη της αρχαίας αυτής θεωρίας προσπαθούμε να την ανασυστήσουμε βάσει δύο βυζαντινών κειμένων: του κειμένου του ιατρού Θεόφιλου Πρωτοσπαθάρου (τέλη 6ου – αρχές 7ου αι.), Περί τῆς τῶν πυρετῶν διαφορᾶς ἔκ τε Ἰπποκράτους καὶ Γαληνοῦ και του κειμένου του ιατροῦ Ἰωάννη Ζαχαρία Ακτουάριου, Περί ἐνεργειῶν καὶ παθῶν τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος καὶ τῆς κατ’ αὐτὸ διαίτης, το οποίο αποτελεί το μόνο σωζόμενο κείμενο που περιέχει μία ολοκληρωμένη εικόνα της αρχαίας αυτής αντίληψης. Η πραγματεία του Ἰωάννη Ζαχαρία περιέχει επίσης μία άκρως πρωτότυπη θεωρία σχετικά με την αρμόζουσα σε κάθε πνεύμα διαίτα, την οποία και παρουσιάζουμε εκτενώς. Επειδή όμως η σύγχρονη έκδοσή της έχει πολλά λάθη, προβαίνουμε σε μία σύγκριση του κειμένου με τέσσερα αρχαία χειρόγραφα και με δύο παλαιές εκδόσεις, προκειμένου να διορθώσουμε τα προβλήματα που εμφανίζονται στα χωρία του που παραθέτουμε. Με τη μελέτη μας επιχειρούμε ταυτόχρονα να καταστήσουμε ευρύτερα γνωστό το έργο αυτό του Ἰωάννη Ζαχαρία και να εξάρουμε τα πρωτότυπα στοιχεία που περιέχει, δεδομένου ότι, έως τώρα, αυτό δεν έχει τύχει ιδιαίτερα εμβριθούς μελέτης από ακαδημαϊκούς ερευνητές.

